

18. *Lipca* 1785

MICHAŁ JERZY CIOŁEK XĄZE P O N I A T O W S K I,

Z BOZEY i STOLICY APOSTOLSKIEY ŁASKI ARCY-BISUP GNIEZNIENSKI,
LEGATUS NATUS, PRYMAS KROLESTWA POLSKIEGO i WELKIEGO XIESTWA
LITEWSKIEGO i PIERWSZY XIAZE, ADMINISTRATOR KAKOWSKI, OPAT
KOMMENDATARYUSZ CZERWINSKI i TYNIECKI, QDERÓW ORŁA
BIAŁEGO i ŚWIĘTEGO STANISŁAWA
K A W A L E R.

Calem Duchowieństwu Świeckiemu i Zakonnemu, oraz wszystkim Wiernym Chrystusowym Archi-Diecezyi naszej Gnieźnieńskiej, zdrowie i Pasterkie Błogosławieństwo

Doszły Nas dawniey, i teraz kilkokrotne zażalenia, iżby niektórzy z powierzonego Naszemu Pasterstwu Ludu, bądź z niewiadomości, i nieuwagi, czego im Prawo zabrania, bądź z jakieys gorliwości Wiary nie wedle Duchu Chrystusa, i ustaw Kościoła Jego wazą się brać, i chrzcić dzieci Żydowskie przeciw woli ich Rodziców.

Jakaby w takowym postępku prawowiernych nieprzyzwoitość była, i gwałt uczyniony Pawu, które mają Rodzice do dzieci swoich, dawno przełożył S. Tomasz Anielski Doktor. (*) Nauka Jego zasądzona na zwyczajn Kościoła S. wsparta dowodami, powszechnie z czasem przyjęta została. Następni po nim Pifarze objaśnili ją bardziey, i do szczególnych przystosowali przypadków; a zasze wedle niej wyroki Sądów rozmaitych Duchownych, i Ustaw Kościelne stwierdziły ją mocniey, i przeciwnie czyniący karać kazaly. Na ostatak Benedykt XIV. Papież wydanym Listem *O Chrzcie Żydów bądź dzieci, bądź dorosłych*, tak zebrał, i załatwił wszelkie rudności i pytania, któreby w takowych przypadkach zayisć mogły, iż nic więcey Nam nie zostało, iak tylko przestrzegać Wiernych, co czynić, i zachować mają.

Ztąd tedy za Rządów Naszych Diecezya Płocką, chcąc iak naylepiey przywieść do skutku przerzeczone Rozządzenia niemniej gorliwego iak mądrego Namieśnika Chrystusowego, mówiąc o Chrzcie w Listcie wydanym do oboyg Stanów tak Duchownego, iako i Świeckiego, następujące o Żydach uczyniliśmy zalecenie. „Nauczać także Duchowni wszystkich i często przy zdarzających się okolicznościach powinni, iż przez wiele Ustaw, a mianowicie przez Konstytucyę (wyżej wspomnianą) Benedykta XIV. zaczynającą się = *Postremo mense* = mocno zakazano jest, żeby dzieci niewiernych, iakie między nami są Żydowskie, bez zezwolenia Rodzicielskiego chrzcić nie wazyć się. Otwierają bowiem przez to drogę do wielorakich nieprzyzwoitości, i nayszyznych potym zatrudnień; co jednak iak sami mamy z doświadczenia) często się u nas przytrafia, a pewnie nie z innego powodu, iak z prostoty i niewiadomości Osób, które rozumieją, że tym zdróznym goświłości sposobem, BOGU i Kościołowi iaką przysługę czynią, kiedy przeciw obydwóm co do tego winni się stawiać. Przeto zażalenia kilkokrotne już do Nas przy-
„One względem zabiera- niewolnie żydowskich dzieci, i onychże potym chrzczenia, są Nam teraz powodem mocnego zalecenia, aby żaden Kapłan tak Świecki, iak i Zakonny nie wazył się odtąd chrzcić dziecięcia Żydowskiego, gdyby nawet już i doskonały rozum mającego, i Sakramentu tego dobrowolnie pragnącego, aż wprzód przez właściwy Konfysorz Nam o tym doniesie na ten koniec, że My wyznaczemy Osoby do uczynienia potrzebnego Examinu o prawdziwey woli chrzcić się mającego, i innych wszelkich okolicznościach; po odesłaniu którego do Kancellaryi Naszey Zadworney, i odebraniu rezolucy, dopiero do dania Chrzty przystąpić będzie można, (**)”

Gdy więc teraz za Rządów Naszych Archi-Diecezya Gnieźnieńską odbieramy przeciwne rzeczoney Ustawie Benedykta XIV. doniesienia, rozciągamy to Nasze Rozządzenie do nicy, zalecając wszystkim Duchownym Świeckim i Zakonnym, aby ie zachowywali iak nayscisley. Czytali przytym z pilnością wspomnianą Ustawę Papieską, i iak sami iednostayną z nicy zabierali Naukę, co i kiedy czynić się godzi w tej mierze, lub nie? tak nie inną powierzonemu sobie Ludowi w zdarzających się okolicznościach przekładali, i do zachowania icy upominali. (**)

To zaś ninieysze Rozządzenie, aby doszło wiadomości każdego, do Druku podać, po Kościołach rozestłać, i zwykłym sposobem ogłosić nakazuemy. Dań w Warszawie Dnia 18. Miesiaca Lipca Roku 1785.

MICHAŁ ARCY-BISKUP

(L.S.)

X. Teodor Wieleśkowski Pifarz Apostolski, Kancellaryi Zadworney
J.O. Xiecia Jmci. Prymasa Regent
mpp.

(*) S. Thomas in Quolibet 2. Art. 7. § in 2da 2da quest. 10. Artic. 12. Utrum pueri Judaeorum & aliorum infidelium sint invitis parentibus baptisandi? Respondeo, dicendum, quod maximam habet auctoritatem Ecclesiae consuetudo, quae semper est in omnibus emulanda &c. Hoc autem Ecclesiae assus nunquam habuit, quod Judaeorum filij invitis Parentibus baptizarentur, quamvis fuerint retractis temporibus multi Catholici Principes potentissimi, ut Constantinus, Theodosius, quibus familiares fuerunt Sanctissimi Episcopi, ut Silvester Constantino, & Ambrosius Theodosio: qui nullo modo permisissent ab eis impetrare, si hoc esset consonum rationi. Et fideo periculosum videtur hanc assercionem de novo inducere, ut praeter consuetudinem hactenus in Ecclesia observatam Judaeorum filij invitis Parentibus baptizarentur Et in 3. part. Quest. 68. Art. 10. Respondeo, dicendum, quod pueri Infidelium filij, aut habent usum rationis, aut non habent &c. Si nondum habent usum liberi Arbitrij, secundum Jus Naturale sunt sub cura Parentum, quamdiu ipsi sibi providere non possunt. Unde etiam & de pueris antiquorum dicitur, quod salvabantur in fide Parentum. Et ideo contra Justitiam Naturalem esset, si tales pueri invitis parentibus baptizarentur, sicut etiam, si aliquis habens usum rationis, baptizaretur invitus. Esset etiam periculosum taliter filios Infidelium baptizare, quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem affectum ad Parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesiae consuetudo, quod filij Infidelium invitis Parentibus baptiscentur.

(**) Rozządzenia i Pisma Pasterkie &c. w Tomie I. na karcie 447.

(***) Bullar. Bened. XIV. To. 2. Num. XXVIII. = *Postremo Mense* = Ubi expeditur 1mo. Utrum invitis Parentibus, ac reluctantibus Hebraei Infantes licite baptisari possint. 2do Si hoc nefas esse dixerimus, an casus unquam contingat aliquis, in quo id fieri non modo possit, sed etiam liceat, planeque debeat? 3tio. Baptizantur Hebraei Infantibus tunc impertitum cum fas non sit, ratumne, an verò irritum haberi debeat. 4to. Quid sit faciendum, cum infantes Hebraei afferantur, ut baptizentur, aut compertum sit, eos jam fuisse Sacro Baptismate initiatos? Demum. Quomodo probari possit, eos aquis Salutaribus lustratos fuisse? In altera verò parte hujus Epistola expenduntur Dubia de adultis Hebraeis, quando nempe Hebraei sponte baptismum expetens, non infans sed sui compos censendus est, & quodam modo adultus, cum de Intentione &c. Habetur etiam Ejusdem Pontificis altera Epistola pro Casu singulari edita Tom. 3. Bullar. Num. LIV. = Probè te meminisse arbitramur =

Zalecenie względem niechrzczenia poniewolnie Żydów, a wszczegulności ich Dzieci małoletnich.

XVIII. 3. 25

XVIII.3.25